

METODERAPPORT

SKUP 2012

6.6. 2008 1. utgave kl. 06.00

GIR UT ÉN MILLIARD - UTEN KONTROLL

AV MILJÅRDEN KONTROLLERES 14 MILLIARDEN
STYRKES KONTROLL
KONTROLL

Siden 2004 har regjeringen gitt ut nær én milliard i såkalte graskrotmidler. Men de har til nå vært uten kontroll på hvor de går. Og hvordan de brukes.

Regjeringen har gitt ut 1,1 milliard kroner i graskrotmidler siden 2004. Det er en rekord. Men det er også en rekord for at det ikke er noen kontroll på hvor de går. Og hvordan de brukes. Det er en rekord for at det ikke er noen kontroll på hvor de går. Og hvordan de brukes.

JARL ARNESEN

Regjeringen har gitt ut 1,1 milliard kroner i graskrotmidler siden 2004. Det er en rekord. Men det er også en rekord for at det ikke er noen kontroll på hvor de går. Og hvordan de brukes. Det er en rekord for at det ikke er noen kontroll på hvor de går. Og hvordan de brukes.

Det er en rekord for at det ikke er noen kontroll på hvor de går. Og hvordan de brukes. Det er en rekord for at det ikke er noen kontroll på hvor de går. Og hvordan de brukes.

Bytter maksoppskriften

Regjeringen har gitt ut 1,1 milliard kroner i graskrotmidler siden 2004. Det er en rekord. Men det er også en rekord for at det ikke er noen kontroll på hvor de går. Og hvordan de brukes. Det er en rekord for at det ikke er noen kontroll på hvor de går. Og hvordan de brukes.

Faktive foreninger

Regjeringen har gitt ut 1,1 milliard kroner i graskrotmidler siden 2004. Det er en rekord. Men det er også en rekord for at det ikke er noen kontroll på hvor de går. Og hvordan de brukes. Det er en rekord for at det ikke er noen kontroll på hvor de går. Og hvordan de brukes.

GRASKROTIDLER

Denne rapporten er basert på en undersøkelse som er gjennomført av Statistisk sentralbyrå (SSB) i samarbeid med Regjeringen. Rapporten er basert på data som er innrapportert av kommunene i Norge.

Storgambler sikret millioninntekt

INDIVIDUELLE BETYLL

Individuelle betyll er en form for spill som er lovlig i Norge.

Tipset for over 40 millioner ved

Klesken mistenkt for kamphjelp

Fokus beretning om en storgambler som har tjent millioner på individuelle betyll. Spillet er lovlig i Norge, men det er mange som tror det er ulovlig. Det er en form for spill som er lovlig i Norge.

Brutt i kamphjelp

En person som har tjent millioner på kamphjelp. Det er en form for spill som er lovlig i Norge. Det er en form for spill som er lovlig i Norge.

tips oss

200

Regjeringen har gitt ut 1,1 milliard kroner i graskrotmidler siden 2004. Det er en rekord. Men det er også en rekord for at det ikke er noen kontroll på hvor de går. Og hvordan de brukes.

Omgir reglene

Regjeringen har gitt ut 1,1 milliard kroner i graskrotmidler siden 2004. Det er en rekord. Men det er også en rekord for at det ikke er noen kontroll på hvor de går. Og hvordan de brukes.

LOV FONDSDIREKTORATET

- Norsk fondsinvestor (2008)
- Norsk fondsinvestor (2008)
- Norsk fondsinvestor (2008)

Grasrotet: Én milliard delt ut — null kontroll

**Nilas Johnsen, Ola Mjaaland,
Pål Morten Skaret og Stein-Erik Stormoen**

Innsendere:

Nilas Johnsen

E-post: nilas.johnsen@vg.no

Mobil: 99626463

Ola Mjaaland

E-post: ola.mjaaland@vg.no

Mobil: 41570081

Pål Morten Skaret

E-post: pal.morten.skaret@namdalsavisa.no

Mobil: 91593937

Stein-Erik Stormoen

E-post: stein.erik.stormoen@vg.no

Mobil: 41541659

Redaksjon:

Verdens Gang

Postboks 1185 Sentrum

0107 Oslo

Publisert:

09.09.2012

- «Gir ut en milliard - uten kontroll», VG 9. september. Vedlegg 1
 - «Storgambler sikret millioninntekt», VG 9. september. Vedlegg 2
 - «Håver inn på hat mot Norsk Tipping», VG Nett 9. september. Vedlegg 3.
- Link: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10068609>

10.09.2012

- «Avtalte med stortippere - Fikk halv million», VG 10. september. Vedlegg 4
 - «- Dette er svindel og bedrageri», VG Nett 10. september. Vedlegg 5.
- Link: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10068670>

11.09.2012

- «Denne tippekiosken er en gullgruve for sjakkspillerne i Kongsvinger», VG 11. september. Vedlegg 6
 - «Kioskeiere misbrukte tippekort - avslørt av tipperne», VG Nett 11. september. Vedlegg 7.
- Link: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10068676>

12.09.2012

- «De rekrutterte gamblere. Det ga 800 000 til darts, bordtennis og fotball-turer», VG 12. september. Vedlegg 8
 - «Stord orientering brukte proff gambler til å bli grasrotvinner», VG Nett 12. september. Vedlegg 9.
- Link: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10068757>

13.09.2012

- «Barneorganisasjoner er grasrot-taper», VG Nett 13. september. Vedlegg 10.
- Link: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10068847>
- «- Grasrotordningen kan avle spillegalskap», VG Nett 13. september. Vedlegg 11.
- Link: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10068976>

14.09.2012

- «Skal rydde i grasrotet», VG 14. september. Vedlegg 12.

Ideen bak artikkelserien

I august 2012 jobbet VG med en gransking av gamblermiljøet tilknyttet en tippeskiosk i Tollbugata i Oslo, der eieren var tiltalt i saken om kampfiksing innen norsk fotball. Under arbeidet med denne saken ble vi klar over at en mulig måte å misbruke tippemidler på kunne være gjennom den såkalte grasrotordningen.

Grasrotordningen, innført i 2009, innebærer at tippere selv kan velge et lag eller en forening å gi støtte til. Dette gjør de ved å sette opp sin «favorittklubb» på sine personlige spillekort. Denne klubben vil da automatisk få overført fem prosent av tippelinnsatsen.

Et enkelt arkivsøk i A-tekst viste at det som tidligere hadde blitt skrevet om ordningen, tydet på at den kunne være utsatt for misbruk: Vi reagerte på saker i flere norske lokalaviser som omhandlet relativt små klubber som ble «grasrotvinnere» foran langt mer etablerte klubber i samme fylke. Men i liten grad var dette satt i sammenheng med hvordan disse små klubbene hadde klart å få inn så store summer, og hvordan de brukte pengene.

Vi ba da Norsk Tipping, som administrerer ordningen, om å få innsyn i den fulle oversikten over grasrotmidler. På nettsiden deres ligger alle tallene ute, men er fordelt etter fylker og klubber. Dersom man ønsker et overordnet bilde, får man altså ikke det.

Ettersom vårt utgangspunkt var en gransking av et gamblermiljø, ba vi om å få tallene fordelt på antall spillekort. Dette gjorde vi fordi vi ønsket å se hvilke klubber som fikk mest penger overført fra et lite antall tippere. Vi ønsket nemlig å se hvilke klubber som var fikk grasrotstøtte fra miljøer som tippet for svært store summer.

Noen slik utregning ønsket Norsk Tipping ikke å utlevere. I stedet fikk vi oversendt et enormt Excel-ark med alle lag og foreninger som hadde mottatt grasrotmidler siden ordningen ble innført i 2009, hvor mye de hadde fått, og antallet spillekort var registrert.

Ved å omrokere tallene og gjøre en ny utregning, slik at summen klubbene fikk utlevert ble fordelt på antall spillekort, kunne vi blinke ut de grasrotmottagene vi ønsket å se nærmere på: De som fikk støtte fra storgamblere.

Slik jobbet vi

Samtidig ble det klart for oss at dette materialet, som vi kom over ved å følge et sidespor, egnert seg for en egen gransking. Vår sentrale problemstilling fulgte etter det tre hovedspor:

- Hvilken kontroll utfører norske myndigheter med utleveringen og bruken av grasrotpengene?
- Hvilke muligheter finnes det for å misbruke ordningen?
- Hvordan kan grasrotmidlene knyttes til gamblermiljøene?

Den første problemstillingen fikk vi svar på ganske raskt, og svaret forsterket vår følelse av at det kunne ligge en god avsløring i tallmaterialet vi nå satt på: Norsk Tipping påpekte at de ikke hadde noen form for tilsynsmyndighet med mottagerne. De bare fordelte pengene.

Det eneste kravet for å kunne bli grasrotmottager var at man dannet et lag eller forening og registrerte denne i frivillighetsregisteret. Frivillighetsregisteret gjorde det klart at de ikke gjennomførte noe som helst tilsyn – det er ikke en gang noen regnskapsplikt for

dem som står der. Ingen av mottagerne vi så på hadde levert inn regnskaper.

Det er Kulturdepartementet som har det overordnede ansvaret for ordningen, men i deres vedtak for å innføre ordningen ble det presisert at dette skulle være et enkelt system som krevde lite administrasjon. Da vi undersøkte nærmere hva dette innbar kom det fram at det i realiteten var null kontroll med hvordan mottagerne klarte å skaffe seg inntektene, ei heller ble det kontrollert hvordan de faktisk benyttet pengene. Derfor ble det ikke reagert på at enkelte klubber og foreninger hadde mottatt høye summer fordelt på få spillekort.

Ved å søke i departementets postliste kom vi over et brev der Norsk Tipping advarte mot den manglende kontrollen med mottagerne. Det ble også listet opp flere mulige former for misbruk: Tvil om midlene går til det tiltenkte formålet; fiktive foreninger opprettet for å generere inntekter til eget bruk, og mottagere som ikke etterlever egne vedtekter.

Nytt i vår dekning

Med tallene fra Norsk Tipping kunne vi også regne ut hvor mye som var gitt ut totalt siden grasrotmidlene ble innført våren 2009 og fram til august 2012. Resultatet var 986 millioner kroner. Denne ordningen, som er forholdsvis lite kjent og som ikke er underlagt den samme kontrollen som resten av tippemidlene, hadde altså delt ut nær en milliard offentlige midler til norske foreninger og lag.

Vi hadde nå los på det som helt tydelig kunne være en meget god sak. Spørsmålet var om vi skulle lage en enkeltstående nyhetssak om regjeringens manglende kontroll med denne milliarden, eller om vi skulle fortsette gravingen i det som var vårt opprinnelige hovedspor: Koblingen mellom grasrotmidler og gamblermiljøer.

Vi valgte begge deler: Vi gransket ordningen som helhet, men brukte eksempler som kunne knyttes til tippemiljøene.

Dette var våre hovedfunn:

- Idrettslag som ikke kunne føre regnskap for bruken av pengene.
- Idrettslag som brukte pengene til å gi lån til ledere i klubben.
- Klubber som inngikk avtaler med storgamblere for å bryte maksgrensene til Norsk Tipping.
- Foreninger som var opprettet utelukkende for å motta grasrotmidler.
- Små idrettslag som knyttet seg opp mot proffe gamblere for å finansiere driften.
- Tippekommisjonærer som styrte grasrotpengene til klubber de selv var aktive i.

Grasrotordningen og manglende kontroll hadde vært et tema i media tidligere, men da knyttet primært til én enkeltsak: Nidaros Multisportforening, som ble tatt i juks da ordningen var helt i oppstarten. Ellers hadde som nevnt flere lokalaviser omtalt sine «lokale grasrotvinnere», men da uten noe kritisk blikk.

Det som var nytt i vår dekning var omfanget av det mulige misbruket, den totale mangelen på kontroll med denne offentlige milliardutdelingen, og viktigst for oss: Koblingen mellom storgambling i pengespill satt hos Norsk Tipping og inntekt i form av grasrotmidler.

Metodebruk

Vi startet altså med å regne oss fram til de klubbene som hadde mottatt store summer fra få spillekort. Ettersom vi hadde grunnlagsmaterialet i Excel, så var det en forholdsvis enkel operasjon. To av klubbene som utpekte seg som «vinnere» når man fordelte potten på denne måten var Ekeberg Håndballklubb og Fokus Bordtennisklubb.

Fra vår gransking av gamblermiljøet rundt tippekiosken knyttet til kampfiksing, hadde vi kildeopplysninger på at nettopp disse to klubbene kunne være «interessante å se på». Men hvordan dette var knyttet til grasrotmidlene var uklart.

I tillegg til disse to klubbene, kom vi over en rekke lag og foreninger som fikk store summer fra et lavt antall givere, og som tilsynelatende ikke drev virksomhet som forsvarte tildelingen de fikk.

Materialet var så stort at vi måtte sette noen kriterier for hvilke klubber vi skulle granske nærmere, og noen kjøreregler for hvordan vi skulle jobbe:

- Vi skulle holde hovedfokus på grasrotmottagere knyttet til tippemiljøene.
- Hvis vi skulle peke på enkelte klubber og foreninger skulle vi skaffe fullt tilsvarende, og helst deltagelse, fra dem vi navnga.
- Alle enkeltsakene måtte kunne settes i sammenheng med den overordnede tematikken – nemlig at grasrotmidlene ble delt ut uten tilstrekkelig kontroll.

Ettersom alle innsatser som settes på spill hos Norsk Tipping nå styres gjennom personlige spillekort, kan man i teorien gå inn og se hvem som har gitt grasrotstøtte til ulike lag og foreninger. Denne informasjonen ville ikke Norsk Tipping gi oss.

Ingen av oss som jobbet med saken hadde egne spillekort, så vi opprettet derfor ett. Der kom det fram hvilken grasrotmottager vi hadde valgt, og dette var informasjon kommisjonæren også fikk opp. Denne metoden brukte vi for å kjøre stikkprøver på personer knyttet til de ulike klubbene og foreningene vi senere gransket. Hadde vi et navn og et personnummer kunne vi ved å bruke ulike tippekommisjonærer se hvilken grasrotmottager vedkommende hadde.

Det følgende er en gjennomgang av vår metodebruk på de ulike sakene.

Ping-pong pengene

Fokus Bordtennisklubb var altså en av de største mottagerne fordelt på antall spillekort. De hadde totalt mottatt over 2,2 millioner kroner siden ordningen ble innført. Ettersom grasrotpengene tilsvarer fem prosent av innsatsen, betyr det at det var blitt tippet for over 45 millioner kroner av personer som ville gi sin grasrotstøtte til den lille klubben fra Manglerud på Oslos østkant. Ettersom det var bare 47 spillekort registrert på klubben, var dette svært høye tall.

Vi kontaktet først styreleder i klubben, Erik Lindholm, og ba om å få innsyn i klubbens regnskap for å sjekke hvordan pengene var blitt brukt. Dette sa Lindholm ja til. VG fikk gjennomgå tre tykke permer med regnskap og grundig arkiverte bilag. Vi tok noen stikkprøver på blant annet trenerbetalinger og utgifter til turneringer, og ingenting tydet på at pengene gikk til annet enn drift av bordtennisklubben.

Da gjenstod spørsmålet om hvordan de hadde fått inn så mye penger. I en gammel post på nettsiden deres hadde vi sett at de tidligere drev et tippelag, men tilsynelatende hadde de ikke spilt for noe i nærheten av de summene som grasrotandelen tydet på. Vi kontaktet også ansvarlig for tippelaget som kunne fortelle at det hadde gått så dårlig at det var blitt nedlagt.

Lindholm hadde et overraskende svar på hvordan de hadde fått inn så store summer: Mer eller mindre hele summen stammet fra tippingen til én enkelt storgambler. Det betydde at spillingen måtte være langt over maksgrensene Norsk Tipping har satt, som er på 40 000 kroner i døgnet og totalt én million i løpet av ett år. Men hvordan det ble tippet hevdet styreleder Lindholm at han ikke hadde innsikt i. Vi kunne i midlertid bruke vår ovennevnte metode for å påvise at Lindholm selv hadde et spillekort med Fokus som grasrotmottager.

VG klarte å opprette kontakt med den nevnte storgambleren, som gikk med på å stille opp på et anonymt intervju. Han kunne fortelle at Lindholm kjente godt til hvordan maksgrensene til Norsk Tipping ble brutt: Medlemmer i Fokus, deriblant Lindholm selv og hans kone, hadde nemlig latt storgambleren styre spillekortene sine. For begge parter var dette en vann-vinn situasjon: Storgambleren kunne spille over maksgrensene med de totalt åtte ekstra spillekortene han fikk tilgang på, og Fokus tjente samtidig godt med grasrotkroner.

Kobling til kampfiksing

I VGs foregående gransking av miljøet i tippekiosken knyttet til kampfiksingen, kunne vi avsløre hvordan tippekommisjonæren hadde benyttet en rekke spillekort og et nettverk av andre kommisjonærer for å spre innsatser over maksgrensen.

Det viste seg at Fokus sin storgambler hadde inngående kjennskap til dette: Ikke bare hadde han selv utviklet et tippesystem der han måtte spre innsatsen på flere spillekort for å kunne satse hardt nok, han hadde også jobbet ved den mistenkte tippekiosken. Slik hadde ett av spillekortene han kontrollerte også blitt brukt til å sette deler av innsatsen i kampfiksingsaken som rystet norsk fotball. Ut over dette misbruket av spillekortet, var verken denne storspilleren eller Fokus som klubb knyttet til selve kampfiksingen.

Deres misbruk av grasrotordningen bunnet i å ha utviklet et system som tillot en storgambler å bryte maksgrensene til Norsk Tipping, og slik få tildelt uforholdsmessig store summer i grasrotstøtte. Vi konfronterte Lindholm på nytt, og han valgte da å legge alle kortene på bordet og stille opp i en åpen reportasje der vi fikk treffe ham i bordtennisklubbens lokaler.

Saken om Fokus ble starten på vår serie, sammen med saken om hvordan det ikke ble ført kontroll med grasrotmilliarden. Dette var hovedsoppslag i VG søndag 9. september.

Håndballjukset

Den andre saken i serien, om Ekeberg håndballklubb, var den som krevde klart mest arbeid. Ekeberg hadde mottatt over en halv million grasrotkroner, det meste av dette i 2009 og 2010. Det innebar at det var blitt tippet for over 10 millioner kroner, fordelt på 22 spillekort som hadde registrert Ekeberg som mottager av grasrotpengene. Som nevnt hadde vi kildeopplysninger på at mye av dette var blitt satt som innsats i tippekiosken knyttet til kampfiksingsaken. Blant annet hadde den korrupsjonssiktede

tippekommisjonæren selv gitt sin grasrotstøtte til Ekeberg i de to årene de mottok mest. Men dette lå i et tidsrom som ikke var i politiets søkelys, verken i den nye kampfiksing-saken som sprakk i fjor sommer eller i de gamle sakene de etterforsket. Politiet var altså ikke til hjelp.

Vi begynte med å kartlegge hva slags klubb Ekeberg egentlig var. Den lille håndballklubben fungerte som en oppsamlingsplass for pensjonerte storspillere, særlig på kvinnesiden: Navn som Susann Goksør Bjerkrheim, Monica Sandve og Heidi Sundal har vært innom veteranlaget.

Primus Motor i klubben var Rolf Terje Fjeld, mangeårig innkvarteringssjef i verdens største idrettsturnering for barn, Norway Cup. Fjeld anses som Frode Kyvågs høyre hånd i Norway Cup. Hvordan han styrte økonomien i håndballklubben han var leder for ble derfor et spørsmål om «liv og lære».

Vi ba Ekeberg Håndballklubb om innsyn i klubbens regnskap, så vi kunne se hvordan grasrotpengene ble brukt. Fjeld, som var styreleder i 2009 og 2010 da de mottok storparten av pengene, nektet plent. Det gjorde også den nye styrelederen i klubben, Kjetil M. Larssen. Vi fikk samme bryske avvisning da vi ringte til de øvrige styremedlemmene. Fjeld vedgikk over telefon at klubben hadde fått store summer grasrotstøtte, men hevdet at han ikke ante hvordan dette hadde gått til. Avtalen hadde ifølge Fjeld en nå avdødd kompis stått for. Denne personen, som han ikke ville navngi, hadde fått «folk som spilte beinhardt» til å gi sin grasrotstøtte til Ekeberg. Selv hadde ikke Fjeld gjort annet enn å «takke og bukke» som han sa. Pengene hadde klubben brukt på sponsede turer til Veteran-NM, forklarte han.

Det viste seg at regnskapene for 2009 og 2010 hadde blitt gjennomgått av Oslo idrettskrets, men Fjelds forklaring om at disse var blitt godkjent var i beste fall misvisende. Ved å søke innsyn hos Oslo idrettskrets, og gjennom andre kilder, fikk VG gjennomgå regnskapene.

Grasrotmidlene stod oppført på inntektssiden, og på utgiftspostene stod flere lån og utbetalinger til Fjelds private konto. Samme dag som klubben mottok sin første grasrot-pott på 122 126 kroner, fikk Fjeld overført 97 700 kroner fra klubbkassen. Til sammen skyldte han minst 157 000 kroner.

Bilagene stjålet

Regnskapene var preget av et vanvittig rot, der flere utbetalinger til Fjeld og andre styremedlemmer manglet spesifikasjon. Det fulgte ingen bilag med, noe som ble forklart med et innbrudd der Fjelds PC og veske med kvitteringer var blitt stjålet.

Utgiftene var heller ikke i samsvar med den over halve millionen de hadde fått i grasrotpenger. Den nevnte utgiften til Veteran-NM 2009 stod oppført som 88 500 kroner i fly og hotell for 45 personer – uten noen bilag.

Via Norges Håndballforbund fikk VG tak i en gammel deltagerliste fra nevnte Veteran-NM. Der stod det 40 navn, så vi gikk i gang med å spore opp disse. Vi lyktes i å få pratet med 28 av dem: 15 sa at de ikke hadde fått sponsing, fire hadde fått, fire husket ikke og fem var tidligere styremedlemmer som nektet å snakke med VG.

Oslo idrettskrets hadde advart Ekeberg om at regnskapene deres ikke holdt mål, men hadde slått seg til ro med et skriv fra styret i klubben der de lovet bot og bedring. Samt-

lige fem styremedlemmer hadde undertegnet på at klubben ikke hadde trikset med regnskapene.

Da VG ønsket ytterligere tilsvaer fra styret, krevde den nye styrelederen Kjetil M. Larssen å få alle spørsmål tilsendt per brev. Det fikk han, hvorpå han svarte i en epost at klubben ikke ville ha noen dialog VG med mindre vi la fram hele vårt kildegrunnlag og identifiserte både muntlige og skriftlige kilder. Det hadde vi allerede i det nevnte brevet forklart at vi ikke kunne gjøre.

Da VG konfronterte Fjeld på nytt over telefon, og gjorde det klart at vi uansett skulle skrive en sak om det vi hadde avslørt, vedgikk han at han hadde fått lån fra klubbkassen og forklarte at disse skulle betales tilbake. Han innrømmet også at han hadde inngått avtalen med den nå siktede tippekommisjonæren om at han skulle sette opp Ekeberg som grasrotmottager på spillekort der han kontrollerte innsatsen.

Fjeld nektet derimot å møte VG for et grundigere intervju og et bilde. Det fantes mange bilder av ham, men nesten alle var tatt i sammenheng med Norway Cup. Deres faste fotograf sa først ja til å selge oss et bilde, før han gikk tilbake på dette med henvisning til at Fjeld hadde ringt ham. Men lokalavisen Aker Avis Groruddalen hadde et lagbilde vi fikk kjøpe, tatt etter at Ekebergs herrelag hadde rykket opp fra 3. divisjon i 2011.

Flere av de øvrige styremedlemmene var her avbildet sammen med Fjeld, men vi valgte å sladde alle disse. Styreleder Kjetil M. Larssen nektet å svare på VGs videre henvendelser. Rolf Fjeld nektet også å svare på flere spørsmål, men han fikk full sitatsjekk før saken gikk i trykken.

Både Fjeld og Larssen truet VG med injuriesøksmål under telefonintervjuene vi hadde med dem, men vi har ikke mottatt noen klage i ettertid.

Venneforeninger, sjakkspillere og dartsklubber

En av de andre sakene vi satte inn store ressurser på, var et tilfelle der Kulturdepartementet faktisk hadde reagert. Fra brev i postlisten til departementet kom det nemlig fram at den såkalte «Foreningen for familie og venner» hadde blitt stoppet som grasrotmottager og blitt pålagt å betale tilbake nær 300 000 kroner den hadde mottatt.

Opplegget viste seg å være at to kioskeiere hadde fått tippere uten registrerte grasrotmottagere på sine spillekort, til å støtte en forening de selv drev. Etter at Norsk Tipping hadde blitt varslet, konkluderte Kulturdepartementet med at opplegget var ren svindel og at foreningen var fiktiv.

Saken ble også politianmeldt, men ble henlagt grunnet «bevisets stilling». Vi valgte derfor å etterkomme de to kioskeiernes ønske om anonymisering. Vi fikk tak i en av tipperne som hadde blitt lurt til å støtte foreningen, og han stilte opp i vår sak.

Vi så også på sjakkklubben på Kongsvinger, som hadde mottatt over 750 000 kroner i grasrotstøtte. Pengene hadde kommet gjennom kiosken til tippekommisjonær Ole Smeby, som selv var kasserer i sjakkklubben.

En annen klubb som fikk store midler var Stord orienteringsklubb, som fikk 270 000 kroner takket være at den selverklærte «proffe tipperen» Bjarte Westerheim, med 15

års erfaring fra å ha jobbet i den private odds- og spillebransjen, styrte grasrotmidler fra et helt tippelag inn i klubben han selv var aktiv i.

Vi så på flere eksempler av nær uforståelig tilknytning til grasrotordningen. «Foreningen for bekjempelse av Norsk Tippings underlige spillmonopol» hadde for eksempel fått over 200 000 kroner overført via nettopp Norsk Tippings grasrotpott. Foreningen kunne ikke vise til nevneverdig virksomhet av noe sort, og foreningens leder og eneste aktive medlem, Jens J. Sundet, svarte VG på epost fra Nicaragua. Da han ble bedt om å redegjøre for pengebruken, sluttet han å svare.

Verdt å nevne er også «Pilen darts» som mottok nær 800 000 kroner ved å verve tipper, og åpent vedgikk at pengene gikk til fotballturer, darts og øl. Slik kunne vi fortsatt i flere uker, for tipsene om lokale «grasrotvinnere» som brukte pengene på underlig vis rant inn. Men etter en snau uke med saker satte vi punktum.

Konsekvenser

Avsløringene våre hadde nemlig allerede fått en klar konsekvens: Allerede i den første saken vår lovet kulturminister Anniken Huitfeldt at hun skulle stramme inn på ordningen. Fredag 14. september avsluttet vi serien med en sak der statssekretær Mina Gerhardsen redegjorde for forslagene til endringer, som de sendte ut på høring den dagen. Lotteritilsynet foreslås nå som nytt tilsynsorgan for ordningen. Dette vil innebære at det innføres en forenklet regnskapsplikt. Samtidig settes det som krav at mottagere må kunne vise at de arbeider for «å ivareta allmenne samfunnsinteresser og er tilgjengelig for et bredt spekter av mennesker».

Slik vil regjeringen hindre at ordningen går til egennyttige forhold som ikke kan leses ut av mottagernes regnskap. I tillegg planlegges det flere innstramninger for å hindre spill over Norsk Tippings maksgrenser, og for å stoppe tipping med spillekort som står i andres navn.

De enkelte misbrukene VG avdekket dreier seg ikke om de største beløpene, men vi møtte like fullt stor motstand da vi ønsket å kartlegge dette – særlig i tilfellet med Ekeberg håndballklubb. Samtidig kan alle enkeltsakene settes inn i en større tematikk, der staten via Norsk Tipping betaler ut nær en milliard i en ordning som skulle komme lokale idrettslag og frivillige organisasjoner til nytte, men som i virkeligheten lå vidåpen for omfattende misbruk.

For at dette skulle få størst mulig gjennomslag la vi en publiseringsstrategi der vi hver dag lagde nettversjoner av våre saker fra papiravisen og la dem ut som hovedoppslag på VG Nett, og at vi i tillegg hadde minst en oppfølger klar kun til nettpublisering hver dag. Responsen vi fikk fra lesere, interesseorganisasjoner, opposisjonspolitikere og regjeringen tydet på at tematikken angikk flere enn vi hadde trodd på forhånd.

For de to klubbene vi omtalte i våre hovedsaker, Fokus og Ekeberg, har det ført til at de har mistet den uforholdsmessig høye grasrotinntekten de mottok. Ekeberg er også pålagt av Oslo idrettskrets å sørge for at Rolf Fjeld tilbakebetaler alt han har fått overført fra klubbkassen, dersom klubben ønsker å beholde sin lisens.

VG-huset 11. januar 2013

Nilas Johnsen, Ola Mjaaland, Pål Morten Skaret og Stein-Erik Stormoen

GIR UT ÉN MILLIARD – UTEN KONTROLL

Av NILAS JOHNSEN, OLA MJAALAND,
STEIN-ERIK STORMOEN og
PAL MORTEN SKARET

Siden 2009 har regjeringen gitt ut nær én milliard i såkalte grasrotmidler. Men de har tilnærmet null kontroll på hvem som får pengene – og hvordan de brukes.

Ordningen ble innført i mars 2009, og skulle gi tippere muligheten til å påvirke hvordan de statlige tippe-midlene fordeles.

Ved å sette opp en «favorittklubb» på sine individuelle spillekort, som man trenger for å tippe, kan man styre fem prosent av innsatsen rett til et lag, organisasjon eller forening av eget valg.

Ordningen har siden innføringen i 2009 gitt nær én milliard kroner, 986 millioner for å være presis, til grasrotmottagerne. Men hverken regjeringen eller Norsk Tipping fører kontroll med midlene.

VG har gått gjennom mottagerlistene og gransket noen av klubbene som får høye summer, fordelt på et lite antall spillekort. Altså klubber som får grasrotmidler takket være tippere som spiller for svært store pengesummer.

Bryter maksgrenser

Blant det vi har kunnet avdekke er:

- Idrettslag som ikke kan føre regnskap for bruken av pengene.
- Idrettslag som bruker pengene til å gi ut lån til ledere i klubben.
- Klubber som inngår avtaler med storgamblere for å bryte maksgrensene til Norsk Tipping.
- Foreninger som er opprettet utelukkende for å motta grasrotmidler.
- Små idrettslag som knytter seg opp mot proffe gamblere for å finansiere driften.
- Tippekommisjonærer som styrer grasrotpengene til klubber de selv er del av. Det eneste kravet som settes for å kunne bli mottager av grasrotpengene, er å registrere seg i frivillighetsregisteret. Der kreves ingen regnskapsplikt.

Fiktive foreninger

Mottagerne trenger altså ikke å dokumentere hvordan de bruker pengene fra den statlige ordningen.

– Vi sendte et brev til Kulturdepartementet før jul i fjor, nettopp fordi vi var bekymret over kvalitetssikringen av grasrotmottagere, sier kommunikasjonsdirektør i Norsk Tipping, Einar Busterud. I brevet, som VG har fått tilgang til, påpekes det at det ikke foretas noen kontroll av mottagerne. Det listes også opp en rekke mulige former for misbruk:

Tvil om midlene går til det tiltenkte formålet; fiktive foreninger opprettet for å generere inntekter til eget bruk og mottagere som ikke etterlever egne vedtekter.

Kulturdepartementet forklarer VG at formålet var å skape en enkel ordning med minst mulig administrasjon. Men regjeringen vedgår at ordningen har vært for dårlig rustet mot misbruk, juks og mulig økonomisk kriminalitet.

Nå kommer det en innstramning. – Departementet vurderer nå flere nye tiltak for å kunne forvalte og kontrollere grasrotordningen på en bedre måte, sier kulturminister Anniken Huitfeldt til VG.

HAR ANSVARET: Kulturminister Anniken Huitfeldt vedgår overfor VG at kontrollen med grasrotmidlene må innstrammes.

Foto: FRODE HANSEN

FAKTA GRASROTMIDLENE

- Som tipper kan man sette opp et lag eller en forening man ønsker å støtte. Disse får da utbetalt fem prosent av tippinnsatsen.
- Ordningen skal gå til «samfunnsnyttige formål». I realiteten kan et svært vidt spekter av lag og foreninger registrere seg som grasrotmottager.
- Mottagere må registrere seg i Frivillighetsregisteret. Norsk Tipping betaler ut pengene. Kulturdepartementet bestemmer hvem som kan være mottager.

INNROMMER AVTALE:

Styreleder i Fokus Bordtennisklubb, Erik Lindholm, innrømmer overfor VG at han inngikk en avtale som brøt med regelverket til Norsk Tipping, for å skaffe klubben inntekter.

Foto: JAN-PETTER LYNNAU

Storgambler sikret millioninntekt

Tippet for over 40 millioner ved kiosken mistenkt for kampfiksing

Fokus bordtennis lot en storgambler bruke medlemmenes spillekort til å overskride maksgrensene til Norsk Tipping. Slik tjente klubben mer enn 2,2 millioner kroner.

Bordtennismiljøet på Manglerud i Oslo øst har i en årrekke fostret flere av landets beste spillere. Da VG besøkte klubben, var rundt 20 lovende spillere fra 15 til 21 år i sving.

Fokus bordtennisklubb ligger også på toppen av listen over klubbene som får mest grasrotmidler per spillekort i Norge.

Det betyr at tipperne som har gitt fem prosent av innsatsen rett til klubben via grasrotordningen, har spilt meget hardt.

Siden ordningen ble innført i mars 2009, har klubben fått mer enn 2,2 millioner grasrotkroner, noe som betyr at det er blitt tippet for mer enn 45 millioner kroner.

Spiller for millioner

Når VG ber om en forklaring på hvordan klubben har fått så store inntekter, svarer styreleder Erik Lindholm at det i realiteten er snakk om én person som står for 95 prosent av den enorme innsatsen.

Det er hovedsakelig én stortipper som sørger for inntekten, sier Lindholm.

Gambleren som står bak, går med på å fortelle sin versjon til VG under lofte om anonymitet. Han bekrefter at han er én av dem i Norge som spiller hardest på tipping – der han har utviklet et eget system for å sette svært høye innsatser.

Han spiller utelukkende når potten for tolv rette er på høyest nivå – fem millioner kroner, og da setter han flere hundre tusen kroner.

For å kunne satse så mye trenger han opp mot ti kort i tillegg til sitt personlige kort. Årsaken er maksgrensene Norsk Tipping har innført på de personlige spillekortene man må bruke for å tippe. Man kan maksimalt belaste hvert kort med 40 000 kroner på ett døgn – og for én million kroner i løpet av ett år.

Omgår reglene

Dette har stortipperen og Fokus sammen funnet en måte å omgå: Styrelederen og flere andre medlemmer i klubben har registrert spillekort og gitt dem til gambleren.

For noen år siden fikk jeg låne spillekortene til flere i klubben. Dermed får klubben mer grasrotpengene, samtidig som jeg får spille mer. Bra for alle parter, sier tipperen til VG, som legger til at han har en tilknytning til bordtennisklubben.

Avtalen innebærer at alle gevinster føres tilbake til gambleren, mens klubben får beholde grasrotandelen.

Jeg anser det ikke som et lovbrudd å omgå reglene til Norsk Tipping, for før 2010 kunne du spille ubegrenset, og jeg skjønner ikke at noen skal bestemme hvor mye jeg skal spille for, sier tipperen.

VG vet at denne tipperen er knyttet til miljøet rundt tippekiosken i Oslo sentrum som mistenkes for kampfiksing og ulovlig spredning av spill.

Brukt i kampfiksing

Mannen har både spilt og jobbet ved kiosken. Spillekortene han har lånt er også brukt til å spre spill som er satt av andre i kiosken.

Slik ble ett av kortene brukt for å spre innsatsen på de to kampene fra juni der det mistenkes kampfiksing – uten at personen som var registrert på kortet visste om det.

Vi ante ingenting om mulig kampfiksing. Stortipperen ga oss grasrotstøtte også før maksgrensene. Da begrensningene ble innført kom han til oss, og jeg og noen andre i klubben registrerte spillekort som vi ga ham, sier Lindholm.

Vi visste at det ikke var helt etter regelboken, men følte at det ikke rammet noen. Dette er en person som uansett hadde spilt stort i årevis og som levde av det, fortsetter han.

Lindholm legger fram klubbens årsregnskap for VG, der det fremkommer hvordan grasrotkronene er brukt.

Disse pengene har gjort at vi har kunnet satse hardt på både bredde og topp. Hvis dette stopper opp, må vi si opp trenere og kutte ned på sponsering av spillere.

Politadvokat Ragnvald Brekke sier Fokus-medlemmene kan ha begått uaktsomt heleri, ved å overføre gevinster som kan være knyttet til korrupsjon og bedrageri ved kampfiksing.

Uansett er det brudd på avtalen man inngår når man oppretter spillekort, forklarer Einar Busterud, direktør for kommunikasjon i Norsk Tipping.

Man skal ikke låne ut identiteten sin og la andre spille på sitt personlige kort. For den som har fått låne disse kortene og brukt dem til spill over maksgrensene, så er det et klart brudd på kommisjonæravtalen med Norsk Tipping, og kan føre til at denne sies opp, sier Busterud.

tips oss

Ola Mjaaland

Nils Johnsen

Ring eller send SMS/MMS til: **2200**

FAKTA FOKUS BORDTENNISKLUBB

- Totalt tippet for: 45 078 980 kr.
- Totalt mottatt grasrotmidler: 2 253 949 kr.
- Givere: 47 spillekort

Grasrotmidlene: Håver inn på hat mot norsk tipping

(VG Nett) Siden september 2010 har Norsk Tipping utbetalt 208.000 kroner til «Foreningen for bekjempelse av Norsk Tippings underlige spillmonopol».

Av Nilas Johnsen , Stein-Erik Stormoen , Ola Mjaaland

Årsaken er rett og slett at den noe spesielle foreningen, som også har «avdeling sør» i navnet, registrerte seg i Frivillighetsregisteret som grasrotmottager.

Mer skal det nemlig ikke til for å ta del i ordningen der tippere gir fem prosent av innsatsen sin direkte til klubber, lag og foreninger de selv velger.

Og som VG har avdekket, er kontrollen med hvem som får penger, og hva de bruker pengene på svært mangelfull.

Siden ordningen ble innført i 2009 har staten videresendt nær en milliard kroner - men flere foreninger har jukset med reglene for å berike seg.

Søndag [varslet regjeringen regelendringer som skal motvirke juks](#), som følge av VGs

avsløringer.

På nettsiden sin opplyser «Foreningen for bekjempelse av Norsk Tippings underlige spillmonopol» at den «skal arbeide for å avskaffe det norske spillmonopolet og innføre et konkurranseutsatt, men likevel regulert marked med flere uavhengige aktører».

Foreningens leder, Jens J. Sundet, er for tiden i Nicaragua, og svarer VG per e-post.

- Foreningen er en ideell (non-profit) organisasjon. For norske forbrukere betyr dagens monopolsituasjon et dårlig utvalg og en dårlig tilbakebetalingsprosent hvis man ønsker kun å spille hos norske aktører, skriver Sundet.

Vil ikke forklare hva foreningen faktisk gjør

Foreningen har en nettside og en side på Facebook med omtrent samme innhold. Det første innlegget fra september 2010 ber støttespillere føre foreningen opp som grasrotmottager.

Det er også en egen link, med en oppskrift på hvordan man kan gi foreningen støtte på den måten. Sundet sier han ikke vet nøyaktig hvem det er som gir foreningen grasrotpengene.

- Men det er sikkert mange storspillere rundt om i landet som hadde ønsket seg flere spillaktører i Norge, skriver han.

Han opplyser videre at «vi søker å oppnå vårt formål ved å belyse problemstillingen gjennom innsamling og distribusjon av informasjon, lobbyvirksomhet og debatt».

Sundet legger også til at han av personlige årsaker ikke har fått fulgt opp dette vervet godt nok. På de to nettsidene ligger det ute linker til et knippe nyhetssaker med et kritisk blikk på Norsk Tipping - ellers er det fint lite som tyder på at formålet oppfylles.

Da VG følger opp den første henvendelsen med konkrete spørsmål om hva foreningen faktisk gjør, hvor mange medlemmer den har, og hva grasrotpengene brukes på, får vi ikke noe svar fra Sundet.

VG har gått gjennom mottakerlistene og gransket noen av klubbene som får høy grasrotandel, fordelt på et lite antall spillkort. Altså klubber som får grasrotmidler takket være tippere som spiller for svært store pengesummer.

Blant det vi har kunnet avdekke er:

- ** Idrettslag som ikke kan føre regnskap for bruken av pengene.
- ** Idrettslag som bruker pengene til å gi ut lån til ledere i klubben.
- ** Klubber som inngår avtaler med storgamblere for å bryte maksgrensene til Norsk Tipping.
- ** Foreninger som er opprettet utelukkende for å motta grasrotmidler.
- ** Små idrettslag som knytter seg opp mot proffe gamblere for å finansiere driften.
- ** Tippekommisjonærer som styrer grasrotpengene til klubber de selv er del av.

Det eneste kravet som settes for å kunne bli mottaker av grasrotpenger, er å registrere seg i frivillighetsregisteret. Der kreves ingen regnskapsplikt.

Mottakerne trenger altså ikke å dokumentere hvordan de bruker pengene fra den statlige ordningen

Har advart mot «omdømmerisiko»

Norsk Tipping har advart mot mulig misbruk av ordningen, og har også reagert på «Foreningen for bekjempelse av Norsk Tippings underlige spillmonopol»:

- Å bruke spill hos Norsk Tipping til å bekjempe Norsk Tipping framstår veldig spesielt. Men vi har ikke registrert noen virksomhet fra denne foreningen, sier Kommunikasjonsdirektør i Norsk Tipping, Einar Busterud til VG.

Det er nettopp frykten for misbruk i denne type saker som har fått Norsk Tipping til å advare om at hele ordningen lider under «omdømmerisiko».

- Dette er ikke en type formål grasrotordningen var ment å gå til. Man må få luket ut useriøse mottagere, så ikke grasrotordningen som helhet blir lidende, sier Busterud.

Statssekretær i Kulturdepartementet, Mina Gerhardsen, varsler at de vil se nærmere på foreningens virksomhet.

- Departementet vurderer nå flere nye tiltak for å kunne forvalte og kontrollere grasrotordningen på en bedre måte, sier kulturminister Anniken Huitfeldt til VG.
(VG NETT - 20:52 09.09.2012)

Innholdet i utskriften er vernet etter åndsverklovens regler. Utskriften er kun til privat bruk og kan ikke benyttes på annen måte. Kopiering eller spredning av innholdet krever avtale med rettighetshaver eller Kopinor.

AVTALTE MED - FIKK HALV

Selv fikk han omstridt lån fra klubbkassen

Av NILAS JOHNSEN, OLA MJAALAND, STEIN-ERIK STORMOEN og PÅL MORTEN SKARET

Som leder i Ekeberg Håndballklubb skaffet Rolf Fjeld en avtale som ga nær en halv million kroner via Norsk Tipping. Samtidig fikk 56-åringen et omstridt lån fra klubben.

Ekeberg Håndballklubb peker seg ut som en av vinnerne i kampen om de ettertraktede grasrotmidlene som Norsk Tipping begynte å dele ut i 2009.

Til tross for få medlemmer og lav profil, ble det i løpet av litt over et år tippet for 8,7 millioner kroner der «grasrotandelen», fem prosent av innsatsen, gikk rett til Ekebergs klubbkasse.

Hentet storspillere

Det siste tiåret har Ekeberg vært en oppsamlingsplass for pensjonerte storspillere, særlig på kvinnesiden: Navn som Susann Goksør Bjerkheim, Monica Sandve og Heidi Sundal har vært innom veteranlaget.

Primus Motor i klubben: Rolf Fjeld, mangeårig innkvarteringssjef i verdens største idrettsturnering for barn, Norway Cup.

56-åringen forteller VG at han har drevet Ekeberg nærmest på «dugnadsbasis og med store utgifter fra egen lomme».

Men da ordningen med grasrotmidler ble introdusert i 2009, fant 56-åringen en annen mulig inntektskilde for klubben: Gamblere som ga grasrotandelen til Ekeberg.

Kompisavtale

Siden har Ekeberg håndballklubb fått godt over en halv million grasrotkroner. Men det var særlig fra ordningen ble innført i mars 2009 og fram til sommeren 2010, at pengene rant inn. I den perioden fikk Ekeberg inn 437 330 grasrotkroner.

Med andre ord: De som ga grasrotandelen sin til klubben, spilte for svært høye summer.

Fjeld sier inntektene kom i stand som en form for vennetjeneste:

– En kompis av meg, som nå er død, kjente folk som spilte beinhardt, og han gjorde oss oppmerksom på at klubben kunne tjene store penger på den nye grasrotordningen, sier Fjeld.

VG vet at det aller meste som ble tippet for i Ekebergs navn, ble satt hos en tippekommisjonær i Oslo som nå etterforskes for korrupsjon i forbindelse med mulig kampfiksing tilbake til år 2000.

Rot i regnskapet

Gjennom et spillerkort denne kommisjonæren var personlig registrert på, ble det spilt for meget store summer der grasrotandelen tilfalt Ekeberg Håndballklubb. Etter det VG får opplyst tok Fjeld selv initiativ til avtalen.

– Jeg aner ikke hvor de satte pengene, og hvem som tippet, sier han.

– Det meste av dette er blitt spilt for hos tippekommisjonæren som er sikket i kampfiksingssaken. Kjenner du ham?

– Jeg har lest om saken. Han er ikke en venn av meg, men han er en bekjent. Selv har jeg ikke tippet i den kiosken på over ti år.

Fjeld forklarer at bruken av grasrotpengene er redegjort for i årsregnskapene for 2009 og 2010, og at disse er gjennomgått og godkjent av Oslo idrettskrets.

Men på spørsmål fra VG opplyser generalsekretær Ingrid Tollånes i Oslo idrettskrets at regnskapene var så mangelfulle at klubben står i fare for å bli kastet ut.

– Klubben har fått brev om at regnskapene for 2011 må sendes inn til kontroll, og at de må holde en helt annen standard enn det som var tilfelle i 2009 og 2010, sier Tollånes til VG.

VG avslører
Misbruk av grasrotmidler

FAKTA EKEBERG HÅNDBALLKLUBB

- Givere: 22 spillekort
- Totalt tippet for: 10 361 000 kroner
- Totalt mottatt grasrotmidler: 518 050 kroner

VG er kjent med at en lang liste med grove mangler ble påpekt overfor klubben. Deriblant at Fjeld fikk personlige lån.

Den 3. juni 2009 fikk Ekeberg overført 122 126 kroner fra Norsk Tipping – dens første grasrotandel. Samme dag ga klubbkassen lån til Fjeld på 97 700 kroner.

– Vi reagerte på at klubben hadde gitt lån uten sikkerhet til daværende styreleder. Det er svært uvanlig, og i strid med Norges idrettsforbunds regnskaps- og revisjonsbe-

stemmelser, og det har vi gjort klubben oppmerksomme på.

– Skal tilbakebetales

Året etter ble det gitt ytterligere et lån, slik at Fjeld skyldte klubbkassen 157 000 kroner.

– Det er riktig at jeg har fått et lån, og det vil bli tilbakebetalt innen fristens utløp. For øvrig anser jeg det som en privatsak mellom meg og klubben.

Fjeld forklarer videre at deler av grasrotmidlene ble

brukt på å sende «opp mot 60 personer» på Veteran-NM høsten 2009, og at flere av deltagerne fikk sponsede turer.

Men på listen over deltagere som ble sendt inn til Norges Håndballforbund står det 40 navn. VG har vært i kontakt med 28 av dem: 15 sier de ikke fikk sponsing, fire fikk sponsing, fire husker ikke, og fem er tidligere styremedlemmer som ikke vil svare VG.

Fjelds opplysninger stemmer heller ikke med tallene klubben har oppgitt til Oslo idrettskrets: Der ble det oppgitt

VG tips oss

Ola Mjaaland

Nilas Johnsen

Ring eller send SMS/MMS til:
2200

STORTIPPERE MILLION

VG
i går.

LAGLEDER: Styreleder Rolf Fjeld (i midten bak) ledet Ekeberg/Ellingsruds håndballherrer opp til 3. divisjon i fjor.

Foto: AKERS AVIS GRORUDDALEN

at 45 personer fikk betalt flyreise, og at 15 av disse også fikk hotell dekket. Totalt skal dette ha kostet klubben 88 500 kroner.

– Det fantes ikke bilag for utgiftene, noe som ble forklart med at tidligere styreleder hadde hatt innbrudd, og at en PC-væske var blitt stjålet, sier Ingrid Tollånes i Oslo idrettskrets.

Fjeld bekrefter innbruddet, og viser til at dette ble politianmeldt. Utover det vil han ikke svare på flere spørsmål fra VG.

E-post: nilas.johnsen@vg.no
ola.mjaaland@vg.no

INFO HAR INGEN KONTROLL PÅ EN MILLIARD GRASROTKRONER

● Nær en milliard kroner er blitt delt ut siden grasrotordningen ble innført i mars 2009. Det er tilnærmet ingen kontroll med hvem som mottar midlene, og hvordan de brukes.

● VG har gransket hvordan de statlige grasrotmidlene fordeles, og har avdekket utstrakt misbruk av ordningen.

● Grasrotmidlene gir foreninger og lag fem prosent av tippernes innsats. Norsk Tipping betaler ut, men Kulturdepartementet har tilsynsansvaret.

SPILTE HER: Grasrotinntektene kom etter en avtale om spill ved denne tippekiosken i Oslo, som er stengt grunnet mistanke om deltagelse i kampløsing.

Foto: JAN PETTER LYNAU, VG

- Dette er svindel og bedrageri

(VG Nett) Regjeringen kaller misbruket av grasrotmidlene som VG har avslørt for «svindel og bedrageri». Men ordningen som helhet forsvares.

Regjeringen lover å rydde opp i grasrotet

Av Nilas Johnsen , Ola Mjaaland

VGs gjennomgang av ordningen der tippere kan donere fem prosent av innsatsen, såkalte grasrotmidler, rett til en forening av eget valg, har avslørt et omfattende misbruk.

Det var Trond Giske som innførte ordningen våren 2009, men samme høst overtok Anniken Huitfeldt ansvaret da hun etterfulgte Giske som kulturminister.

- Denne saken omhandler påstått misbruk av grasrotmidler. Bruk av grasrotmidler i strid med forutsetningene i regelverket kan kreves tilbakebetalt av Kulturdepartementet, sier Huitfeldt til VG.

Omfattende juks

Som VG har avdekket har blant annet Fokus bordtennisklubb registrert en rekke spillerkort og gitt dem til en storgambler. [Slik trikset klubben](#) til seg 2,2 millioner - mens storgambleren kunne omgå reglene til Norsk Tipping.

Ekeberg Håndballklubb er en annen klubb som har fått mye grasrotpenger fra et lite antall tippere - også der inngikk man en [avtale med gamblere](#) som tippet for høye summer.

I begge klubbene foregikk det meste av tippingen etter avtale med tippekiosken som er stengt grunnet [mistanke om kampfiksing](#) helt tilbake til år 2000.

- Noe av det påståtte misbruket kobles jo til annen mulig kriminell virksomhet, herunder kampfiksing. Men det er en sak for politiet, ikke for departementet, sier Huitfeldt. Ministeren forklarer at man ønsket å skape en enkel ordning:

- Formålet med grasrotandelen var å etablere en ordning slik at spillere hos Norsk Tipping kan velge å gi fem prosent av sin innsats til en organisasjon eller lag som de ønsker å støtte, sier Huitfeldt.

- Det har vært en intensjon om å gjøre dette enklest mulig uten mye administrasjon for både spillerne og mottakerne. Det er tatt inn kontrollrutiner i regelverket for å kunne reagere mot misbruk, men disse er av en karakter at de gjenspeiler formålet med ordningen, fortsetter hun.

En milliard gitt ut

VG har gått gjennom sakene vi har omtalt med statssekretær Mina Gerhardsen, som har fagansvaret for ordningen.

- Mye av dette er det man på folkemunne ville kalle svindel og bedrageri. Her har man for eksempel bidratt til at noen utgir seg for å være andre enn man er, ved å låne ut spillerkort, sier Gerhardsen.

Norsk Tipping har selv slått alarm om at ordningen kan [bli misbrukt](#). Regjeringen har svart med å love en [innstramning av ordningen](#). Men Gerhardsen understreker at grasrotmidlene skal beskyttes.

- Hovedinntrykket er at dette er en god ordning, der nær en milliard er delt ut til 20.000 ulike foreninger. Bare tre prosent av mottagerne får mer enn 100.000 kroner utbetalt, i hovedsak snakker vi om mindre beløp mellom 5000 og 10.000 kroner, sier Gerhardsen.

- Så er det noen som har misbrukt ordningen, og vi må gjøre rommet for dette misbruket så lite som mulig. Vi må forsvare ordningen mot juks og eventuelt økonomisk kriminalitet. Svindel, bedrageri og dokumentforfalskning er jo klare lovbrudd, fortsetter hun.

Nye tiltak

Det vurderes nå en rekke konkrete tiltak for å få bedre kontroll med hvordan pengene utbetales:

* Rapportering, med eventuelt regnskaps- og revisjonsplikt. Per nå er det ingen krav om å levere regnskap til Frivillighetsregisteret for å motta grasrotpenger. Men det er mulig at Lotteritilsynet får en rolle her.

* Karantene av dem som tas for juks. Per nå er det ingen sperrer som stopper personer fra å opprette en ny forening, etter å ha blitt tatt i misbruk. Men det vil trolig innføres en utestengelse om man tas én gang.

* Bedre overvåking. Både gjennom nøyere gjennomgang av statistikken, for å avsløre unormal spillvirksomhet, og gjennom bedre ordninger for å motta tips fra offentligheten om mulig misbruk.

- Men i det videre arbeidet blir det viktig for oss å finne balansen mellom en ordning som skal være enkel og ubyråkratisk, altså tilpasset frivillige organisasjoner, og samtidig unngå misbruk, sier Gerhardsen.

(VG NETT - 19:35 10.09.2012)

RAPPET FALSK FOTOBOKS

For andre gang på like mange uker har noen stukket av med den falske fotoboksen til Asbjørn Oland på Vegårshei. Det skriver Agderposten.no. Denne gangen har tyvene gjort en liten

vri, og satt opp kassen utenfor Monter på Vegårshei.

– Kanskje de folte det trengtes en der også, sier den initiativrike vegårsheingen, som satte opp den første falske fo-

toboksen for tre år siden. – Jeg har ikke tall på hvor mange ganger folk har tatt boksene mine. Den som ble tatt i natt er den tredje, og hver har vært fjernet flere ganger, sier Oland til avisen.

SKYLDER PÅ DEMONER

En 23 år gammel mann erkjente straffskyld på alle punkter da han i går stilte i retten, tiltalt for å ha drept sin onkel den 23. juli i fjor.

I retten forklarte 23-åringen at han drepte fordi han mente at

onkelen var besatt av demoner, skriver NRK.no.

Ifølge tiltalen er det blitt lagt ned påstand om dom på overføring til tvungent psykisk helsevern.

Gjennom tippekiosken til Ole Smeby styres flere hundre tusen kroner i grasrotmidler inn på kontoen til sjakkklubben han selv er kasserer i.

Det gambles stort i den mørkerøde kiosken Tobakkhuset, eid av Ole Smeby. Han er også kasserer i

Kongsvinger Sjakk-klubb, som har 14 medlemmer.

For å tippe i Norge må du ha et spillkort. Og gjennom spillkortet kan du velge å gi fem prosent av innsatsen til et lag eller en forening. Såkalt grasrotstøtte.

Som VG har avslørt er det store muligheter for å misbruke ordningen. Tippekiosken til Smeby følger regelverket, men har funnet en måte å få maksimalt ut av grasrotmidlene.

Styrer tippernes støtte

Som tippekommisjonær organiserer Smeby lag, nemlig flere tippekiosker som tipper på to spillkort. Ca. 50 spillere er tilknyttet de to spillkortene, som tilhører Smeby og hans datter.

Begge spillkortene har sjakkklubben oppført som mottager av grasrotmidlene – ett valg Smeby har tatt.

– Det er nok noen av de 50 som hadde ønsket at pengene gikk til Kongsvinger fotball (KIL), men dette er måten å gjøre det på når en skal ha andelslag og felles spillkort, sier Smeby, som bedyrer at alle er klar over at sjakkklubben er grasrotmottaker.

På fire til åtte spillkort, det har variert fra år til år, er det tipset for 15 millioner kroner, og 750 000 kroner har strømmet inn til sjakkklubben siden grasrotordningen startet i mars 2009.

Det har ført klubben opp på toppen av listen over dem med høyest grasrotinntekt per spillkort i Norge.

I snitt er det årlig spilt for nesten én million kroner per kort.

Tippemiljø

– Antagelig er vi veldig spilleglade i Kongsvinger. Jeg sier «spilleglade» og ikke «spille-gale». Det er forskjell på det. Det overrasker meg at klub-

VG avslører
GRASROTMIÐLENE

Denne tippekiosken gullgruve for spillerne i Kon

14 sjakkspillere har fått

ben vår ligger så høyt oppe på landsstatistikken. For andelsspillene bidrar ikke med så mye. Derfor må de som har de andre spillekortene, også spille hardt. Det overrasker litt, sier Smeby.

Men om han er overrasket, er det i positiv forstand.

– Grasrotordningen er fin

fordi den gjør at tipperne kan påvirke direkte, sier kassereren som er blant de få i Idretts-Norge med romslig klubbøkonomi.

I Tobakkhuset lyser oppslaget på lokalavisen Glåmdalen opp:

«Pengekrise kan sende Kongsvinger IL til bunns».

ben har nesten 30 ganger flere grasrotgivere enn sjakkklubben, har den bare fått 425.000 kroner i grasrotmidler, fordi deres tippere spiller for langt mindre beløp.

Mens KIL frykter konkurs, kan sjakkklubben, med over 700 000 kroner på bok, bygge nytt klubbhus.

FAKTA KONGSVINGER SJAKK-KLUBB

■ Givere: 8 spillkort. ■ Totalt tipset for: 15 068 700 kroner. ■ Totalt mottatt grasrotmidler: 753 435 kroner.

KIL sjakkmatt

Til tross for at den lokale fotballklub-

Politiets i Skien hevder å ha avdekket en ungdomsgruppe med ungdommer som misbruker hasj og marihuana.

Ifølge Telemarksavisa skal ungdommene være fra 11 til 17 år. Det var andre ungdommer og foreldre som gjorde politiet oppmerksomme på problemet, og nå er både politi, barnevern og skole koblet inn i saken.

COLA TIL MYANMAR

Coca-Cola har for første gang på 60 år sendt en leveranse til Myanmar.

Coca-Cola har som mål å starte lokal produksjon i Myanmar og er allerede i samtaler med det lokale selskapet Pinya Manufacturing om dette.

VG i går

sken er r sjakk- gsvinger

750 000

I sjakkforbundet kjenner de godt til den lille klubben som har blitt rik på grasrotkroner. Men de mener ikke Kongsvinger har fått en urettferdig fordel.

– Så lenge det er mulig å være kommisjonær og kasserer i en klubb, er det naturlig

at en ønsker å verve folk til å støtte klubben. Hos alle kommisjonærer ser en jo disse lappene som ber folk støtte ulike lag, sier generalsekretær Liv Mette Harboe i Norges Sjakkforbund.

E-post: ola.mjaaland@vg.no
nilas.johnsen@vg.no

▲ IKKE BLAKK PÅ SJAKK: Ole Smeby har skaffet Kongsvinger sjakkklubb en gullkantet ordning som sikrer dem store penger i grasrotmidler. Foto: GEIR OLSEN

Regjeringen kaller misbruket av grasrotmidlene som VG har avslørt for «svindel og bedrageri».

Nær en milliard kroner er blitt delt ut siden grasrotordningen ble innført i mars 2009. VG har avslørt at det er tilnærmet null kontroll med hvem som mottar midlene, og hvordan de brukes.

VG har gått gjennom sakene vi har omtalt med statssekretær Mina Gerhardsen, som har fagsvaret for ordningen. – Mye av dette er det man på folkemunne ville kalle svindel og bedrageri. Her har man for eksempel bidratt til at noen utgir seg for å være andre enn man er, ved å låne ut spillkort, sier Gerhardsen.

KIOSK- EIERE BLE TATT

BLE LURT: – Jeg hadde ikke oppført noen grasrotmottager på kortet mitt, så kioskeierne spurte om jeg ville støtte fattige barn. Jeg sa ja, men jeg ble ganske forbannet da jeg innså at det var svindel, sier Per Christian Neumann.

Av OLA MJAALAND, NILAS JOHNSEN, STEIN-ERIK STORMOEN og MATTIS SANDBLAD (foto)

Ekteparet som eide tippekiosken opprettet en venneforening – ene og alene for å få fatt i tippernes grasrotmidler.

Da intetanende tipperne oppdaget at de ga grasrotstøtte til «Foreningen for familie og venner» (FFV), sprakk opplegget.

– Jeg hadde ikke oppført noen grasrotmottager, så kioskeierne spurte om jeg ville støtte fattige barn. Jeg sa ja, men jeg ble ganske forbannet da jeg innså at det var svindel, sier Per Christian Neumann, som var en av dem som ble lurt.

Ville skape glede

Grasrotordningen gjør det mulig for tipperne å velge et lag eller en forening som skal få fem prosent av det en tipper for.

Men etter at tipperne slo alarm, sjekket Norsk Tipping opp venneforeningene.

Rundt halvparten av de 129 grasrotgiverne hadde ikke bevisst gitt sin støtte til foreningen. «Det er grunn til å tro at foreningen er opprettet hovedsakelig for det formål å motta grasrotmidler», skriver Norsk Tipping i et brev til politiet, som VG har fått innsyn i.

– Vi startet foreningen og vervet tipperne til å ha oss som grasrotmottaker. Vi synes det er rart at disse tipperne plutselig sier at de ikke vil støtte oss mer. Men hvis de ikke vil støtte oss, så er det greit at vi må tilbakebetale pengene, sier en av styremedlemmer i foreningen til VG.

Den norsk-vietnamesiske mannen og kona drev kiosken i Asker som de brukte til å verve grasrotstøttere. Han hevder i et forsvarsbrev til regjeringen at pengene skulle gå til «å skape glede og sterke bånd til familie og venner».

– Bedrageri

Kulturdepartementet, som har kontrollansvaret, har konkludert i saken: Det er bedrageri og FFV må tilbakebetale 294 000 kroner til Norsk Tipping.

Pengene er foreløpig ikke tilbakebetalt, og kan bli tvingssinnrevet. Ekteparet som står bak benekter lovbrudd.

– Vi er 30–40 personer, familie og venner, som samles og som tenkte at vi kunne få grasrotpengene. Det stemmer ikke at vi har satt opp folk på spillkortet mot deres vilje.

Saken ble anmeldt av regjeringen, men ble henlagt av politiet på grunn av manglende bevis. I februar i år ble parets eierselskap slått konkurs. Kiosken har nå fått nye eiere.

FAKTA

FORENINGEN FOR FAMILIE OG VENNER

■ Givere: 129 spillekort. ■ Totalt tippet for: 5 887 660 kroner ■ Totalt mottatt grasrotmidler: 294 383 kroner.

Kioskeiere misbrukte tippekort - avslørt av tippere

(VG Nett) Da intetanende tippere oppdaget at de ga grasrotstøtte til venneforeningen kioskeierne styrte penger til, sprakk opplegget.

«Venneforening» må betale tilbake nær 300.000 kroner

Av Nilas Johnsen , Ola Mjaaland , Stein-Erik Stormoen

Ekteparet som eide kiosken opprettet nemlig en venneforening - ene og alene for å få fatt i tippernes grasrotmidler.

Det er konklusjonen til Norsk Tipping og Kulturdepartementet etter å ha gransket «Foreningen for familie og venner».

Gjennom en kiosk i Asker skaffet den norsk-vietnamesiske venneforeningen seg nær 300.000 kroner i grasrotmidler.

«Det er grunn til å tro at foreningen er opprettet hovedsakelig for det formål å motta

grasrotmidler», skriver Norsk Tipping i et brev til politiet, som VG har fått innsyn i.

Regjeringen slår fast at foreningen misbrukte ordningen med grasrotmidler - og mener at det dreier seg om bedrageri.

Mangler kontroll

Ekteparet som eide tippekiosken opprettet venneforeningen og registrerte den som grasrotforening. Grasrotordningen gjør det mulig for tippere å velge et lag eller en forening som skal få fem prosent av det en tipper for.

Som VG har avslørt er det [tilnærmet null kontroll](#) med de nær én milliard kronene som regjeringen har gitt ut siden 2009.

Misbruk av ordningen er altså enkelt og utbredt, noe [Norsk Tipping har advart mot](#).

Da ekteparet som drev kiosken tok imot tips i kiosken sørget paret for at opp til 129 tippere ga sin støtte til foreningen - mange av dem uten at de visste om det.

- Vi startet foreningen og vervet tippere til å ha oss som grasrotmottager. Vi synes det er rart at disse tipperne plutselig sier at de ikke vil støtte oss mer. Men hvis de ikke vil støtte oss, så er det greit at vi må tilbakebetale pengene, sier mannen til VG.

Tippere reagerte

Etter et snaut, men innbringende halvår, ble Norsk Tipping varslet om «Foreningen for Familie og Venner» (FFV).

Den første som oppdaget at noe var galt var Stein Erik Vibestad:

- Jeg skulle heve en liten gevinst på 50 kroner, og når jeg får kvitteringen ser jeg at det står «takkt for at du støtter» og så navnet på denne foreningen. Jeg ville ikke støtte noe som jeg ikke kjente og som var på andre siden av Oslofjorden, så jeg varslet Norsk Tipping.

Norsk Tipping foretok noen stikkprøver blant dem som ga grasrotstøtte til foreningen. Og blant dem som ble ringt opp var Per Christian Neumann.

- Jeg ble oppringt og spurt om jeg visste hva slags forening det var, og da ble jeg svar skyldig. Jeg hadde ikke oppført noen grasrotmottager på kortet mitt, så kioskeierne spurte om jeg ville støtte fattige barn. Jeg sa ja, men jeg ble ganske forbannet da jeg innså at det var svindel, sier han til VG.

Rundt halvparten av de 129 grasrotgiverne hadde ikke bevisst gitt sin støtte til foreningen, er konklusjonen fra Norsk Tipping. I alle tilfellene var tilknytningen skjedd via Mix Asker.

Foreningen hevdet i et forsvarsbrev til regjeringen at pengene skulle gå til «å skape glede og sterke bånd til familie og venner».

Kulturdepartementet, som har kontrollansvaret, har konkludert i saken: FFV må tilbakeføre til Norsk Tipping 294.000 kroner, som er tjent gjennom støtten.

Departementet mener pengene er tjent ved bedrageri og at «kommisjonæren hadde en faktisk og teknisk mulighet til å foreta grasrottilknytning for spillere uten deres viten». Det skriver Kulturdepartementet i et brev til ekteparet som VG har fått innsyn i. Pengene er foreløpig ikke tilbakebetalt.

- Ved manglende tilbakebetaling kan kravet være gjenstand for tvangsinndrivelse, sier Rolf Sims i Kulturdepartementet.

Benekter lovbrudd

- Vi har mistet lysten til å drive videre. Det er en kjedelig situasjon. Vi er 30-40 personer, familie og venner, som samles og som tenkte at vi kunne få grasrotpenger. Det stemmer ikke at vi har satt opp folk på spillekortet mot deres vilje.

Men departementets skriv er altså klinkende klart. FFV fremstår for dem som en konstruksjon for å tjene penger ulovlig.

Saken ble anmeldt til politiet i Asker og Bærum av regjeringen, men ble henlagt grunnet bevisets stilling.

- Vi har stengt foreningen ute av ordningen, og har krevd pengene tilbake. Norsk Tipping har også anmeldt saken til Asker og Bærum politidistrikt fordi det ble ansett for å være et lovbrudd. Men det er politiet som avgjør om de skal etterforske, sier Mina Gerhardsen til VG.

I februar i år ble kiosken slått konkurs. Men paret står i teorien fritt til å opprette en ny forening om de ønsker det:

- I utgangspunkt er det ingenting i veien for at de samme personene kan opprette en ny forening og oppføre seg som grasrotmottaker på nytt, under forutsetning av at man oppfyller vilkårene, opplyser Rolf Sims i Kulturdepartementet.

(VG NETT - 10:26 11.09.2012)

De rekrutterte Det ga 800 000 bordtennis og fo

Rundt 20 menn som samles for å drikke øl og kaste piler har funnet en måte å skaffe store summer grasrotpenger.

Grasrotordningen ble innført i mars 2009. Staten har videregående én milliard kroner til norske lag og foreninger. Men som VG har avdekket, har flere jukset og trikset med reglene for å berike seg.

Da ordningen ble innført ble det sagt at barneidrett drevet på frivillig basis ville bli en av «grasrotvinnerne». Men de over tusen barne- og ungdomsorganisasjoner får en samlet inntekt på mikroskopiske tre prosent av potten.

Det var for ett år siden at mannfolkene fra Oslo nord og Lørenskog for alvor økte grasrotinntektene, etter stiftelsen av Pilen i 2010. Siden september i fjor har klubben fått 700 000 grasrotkroner. Og lederen har ingenting å skjule.

– Jeg har vervet og nesten vært pågående mot spillere som ikke har noen grasrotmottagere fra før, for å få de til å støtte oss. Inntektene har vært overveldende, sier leder i klubben, Rune Svebakken.

400 personer

Nesten 400 personer er vervet, og de har gjennom sine innsatser hos Norsk Tipping gitt fem prosent i såkalt grasrotstøtte til Pilen. Til sammen har de tilført klubben 795 000 kroner.

Svebakken forteller at det hovedsakelig er utenlandske tippere som nå støtter dem.

– Disse tippene har ikke noen grasrotlag oppført, og vi har vervet dem til oss. Mange spiller på automatterminale hvor jeg tror grasrotandelen er enda høyere.

Spillet heter Multix og ligner en spilleautomat. Der går ikke bare fem prosent – men halvparten av overskuddet hver dag – til spillerens grasrotmottaker.

Og godkjente mottagere står fritt til å bestemme hvordan pengene skal disponeres.

– Vi hadde lyst til å møtes på fritiden og tenkte at darts og øl er ålreit, derfor startet vi

VG tips oss

Nils Johnsen

Ola Mjaaland

SMS/MMS: 2200

klubben, sa Svebakken til rb.no tidligere i år.

– Når folkene på Hamar driver og kjøper seg dyrere og dyrere biler, er det bedre at vi drikker opp pengene, sier Rune Svebakken, leder i Pilen.

Han liker ikke at media skriver om grasrotinntekten deres, for i etterkant har Pilen mistet grasrotgivere.

– Nå mistet vi akkurat 20 givere takket være denne heksejakten fra media. Dere vrir og vender på alt. Vi har orden på regnskapene med alle bilag. Det er jeg glad for nå, sier Svebakken.

Nå skal den sosiale klubben endelig leie noen faste lokaler å være i. Og det skal kjøpes nye bordtennisbord. For klubben driver ikke bare med pikast.

– Vi har det sosialt, spiller bordtennis, darts og drar på fotballturer til England for å se Premier League, sier lederen, som ønsker nye medlemmer velkommen.

Det er ikke bare Pilen som får penger til å se fotball. 10–15 fotballsupporterklubber har til sammen fått over én million grasrotkroner de siste årene.

– Er vanskelig

– Både VG og NRK har vist eksempler på grasrotmottagere som det er vanskelig å forstå at skal være mottagere av en slik felles ordning. Det er vanskelig å trekke en klar grense mellom dartsklubber som også har sosiale aktiviteter og et fotballag for menn på 45 pluss som har tilsvarende sosiale aktiviteter, sier statssekretær Mina Gerhardsen i Kulturdepartementet.

E-post: ola.mjaaland@vg.no
nils.johnsen@vg.no

Når folkene på Hamar driver og kjøper seg dyrere og dyrere biler, er det bedre at vi drikker opp pengene.

HAR MISTET MANGE GIVERE:

Rune Svebakken er leder for dartsklubben Pilen som har fått 800 000 kroner i grasrotmidler. Han liker ikke at media skriver om grasrotinntekten deres, for i etterkant har foreningen mistet grasrotgivere.

Foto: FRODE HANSEN

ADVARTE I
ÅREVIS OM
MISBRUKET

Opposisjonspolitikere, tippemyndigheter og idrettsorganisasjoner har gjennom flere år advart mot misbruk av grasrotmidlene.

– Det som har kommet frem i VG er rystende. Høsten 2009 tok vi dette opp med kulturministeren, og vi trodde man hadde stanset muligheten for misbruk, sier kulturpolitisk talsmann i Frp, Ib Thomsen.

– Jeg stusser også på at Norsk Tipping ikke har reagert, når noen tydeligvis har spilt for så store summer, fortsetter han.

gamblere. til darts, otballturer

FAKTA VG GRANSKER

- Nær en milliard kroner er blitt delt ut siden grasrotordningen ble innført i mars 2009. Det er tilnærmet ingen kontroll med hvem som mottar midlene, og hvordan de brukes.
- VG har gransket hvordan de statlige grasrotmidlene fordeles, og har avdekket utstrakt misbruk av ordningen.
- Grasrotmidlene gir foreninger og lag fem prosent av tippenes innsats. Norsk Tipping betaler ut, men Kulturdepartementet har tilsynsansvaret.

Allerede noen måneder etter at ordningen ble innført i mars 2009, ble det påvist at Nidaros Multisportforening i Trondheim misbrukte ordningen, noe blant annet Adresseavisen omtalte.

Den gang svarte kulturminister Huitfeldt på kritikken fra Frp med en uttalelse til ANB om at det skulle strammes inn på ordningen.

VG er kjent med at også Norsk Tip-

ping, som deler ut pengene, men som ikke kan utestenge noen fra ordningen, har tatt faren for misbruk opp med departementet ved flere anledninger – senest i et brev i fjor høst.

Lotteri- og stiftelsestilsynet er også blitt tipset om mulig misbruk. – Å si at vi har advart departementet er kanskje litt sterkt, men vi

har hatt dialog med dem om problemstillingen, sier direktør Atle Hamar.

Statssekretær Mina Gerhardsen i Kulturdepartementet skriver i en e-post til VG at varslene fra 2009 førte til at ordningen ble strammet inn med virkning fra 2011, og at man nå kommer med ytterligere innstramminger.

TILBUD!

Ekstra stort utvalg

Lyng

20,-

Ord.pris
30,-

Tilbudet gjelder ut uke 37
så langt beholdningen rekker.

Mester Grønn

mestergrønn.no

Stord orientering brukte proff gambler til å bli grasrotvinner

Orienteringsløper Bjarthe Westerheim har 15 års erfaring fra oddsbransjen.

Kunnskapen bruker han til å skaffe store penger til klubben han løper for.

Spiller proft og kjøper kart for grasrotpengene

Av Nilas Johnsen , Ola Mjaaland

Stord Orientering ligger nemlig helt i toppen over mottagere av grasrotmidler. I fjor mottok den lille orienteringsklubben på Vestlandet hele 271.513 grasrotkroner. Pengene kommer fra spill hos Norsk Tipping, fordelt på 17 spillkort.

Det betyr at det er blitt spilt for over 5,4 millioner, og at hver spiller har tippet for over 300.000 kroner. Ved utgangen av juli hadde klubben fått inn nye 180.000 kroner, fordelt på 21 spillkort.

O-løper og gambler

Men bakgrunnen for pengedrysset er primært ett enkelt tippelag - styrt av orienteringsløper i klubben Bjarthe Westerheim, som selv har bakgrunn fra å ha jobbet med tipping gjennom Betsafe og Oddsnet:

- Vi er et spillelag, og det sier seg selv at vi spiller høyt. Det vi får igjen gjennom grasrotmidlene er jo bare fem prosent av innsatsen, sier Westerheim til VG.
- Vi slår markedet, og taper ikke i lengden, fordi vi er profesjonelle spillere. Jeg har jo selv jobbet i bransjen i 15 år. Det handler om å følge nøye med på oddsen og sette til rett tid på rett plass, fortsetter han.

Én milliard - null kontroll

Som VG har avslørt er det store muligheter for å [misbruke ordningen](#) der tippere gir fem prosent av innsatsen til lag og foreninger, de såkalte grasrotmidlene.

Stord orientering følger regelverket - men har i likhet med blant annet [sjakklubben på Kongsvinger](#) funnet en måte å få maksimalt ut av grasrotmidlene.

Westreheim forklarer orienteringsklubben bruker pengene på å lage nye orienteringskart, noe som koster mange hundretusen.

- Det er en bra type klubbarbeid, en form for dugnad eller kakelotteri som gir små klubber en mulighet. Det er et veldig positivt tiltak, sier han.

Regjeringen har varslet en innstramning av reglene for grasrotmidlene. Kulturminister Anniken Huitfeldt og statssekretær Mina Gerhardsen karakteriserer forholdene VG har avdekket som ["svindel og bedrageri"](#).

(VG NETT - 13:39 12.09.2012)

Barneorganisasjoner er grasrot-taper

Organisasjoner for barn og unge er blitt sittende med kun tre prosent av milliarden som er delt ut.

Regjeringen advart i årevis om faren for misbruk

Av Nilas Johnsen , Ola Mjaaland

Som VG har avdekket er muligheten for misbruk av ordningen stor. Vinnerne i ordningen, der tippere kan gi fem prosent av innsatsen til foreninger av eget valg, er primært godt voksne.

I går kunne VG for eksempel fortelle om «Stiftelsen Pilen», som har brukt grasrotordningen til å skaffe seg 800.000 kroner. Pengene har gått til øl, fotballturer og [dart](#).

Vet du noe om dette? [Tips VGs journalister her.](#)

- Blir ikke hørt

Motsetningen til organisasjoner som driver med frivillig arbeid blant barn og unge, som musikkorps, speidere og annet kultur- og friluftsarbeid, er stor. Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) er svært skuffet over å bli avspist med smuler.

- Vi har tydelig kritisert regjeringen for grasrotordningen tidligere, men ikke blitt hørt, sier LNU-leder Gunhild Grande Stærk, som representerer 97 av de nasjonale barne- og ungdomsorganisasjonene.

Les også: [Gir ut en milliard - har null kontroll](#)

De over tusen lokallagene av ulike barn- og ungdomsorganisasjoner som er registrert som grasrotmottagere får en samlet inntekt på mikroskopiske tre prosent av potten.

- Pengene fordeles ikke etter aktivitet og behov, som andre ordninger, men etter popularitet. Et problem er jukseforeninger, som vi har sett saker på nå, et annet er at lokallag må bruke tid på å få sponsorer heller enn egen aktivitet, sier Grande Stærk.

- Regjeringen fremstiller grasrotandelen som friske midler, men i virkeligheten taper den fellespotten. Det mange ikke vet er at du ved å la være å oppføre et grasrotlag, uansett sponser frivilligheten på den mest rettferdige måten gjennom tippenøkkelen, fortsetter hun.

Forhastet

Også Frivillighet Norge, som representerer 50.000 lokale lag og foreninger gjennom 275 medlemsorganisasjoner, kritiserer ordningen - som har som formål å støtte nettopp denne sektoren.

- Grasrotandelen slik den fungerer i dag, er resultat av hastverk da ordningen ble etablert. Da risikerer man at ordningen ikke fungerer i tråd med intensjonen, slik VG nå har avdekket, sier generalsekretær Birgitte Brekke i Frivillighet Norge.

- Når myndighetene skal lansere støtteordninger som Grasrotandelen, må de være tuftet på grundige prosesser i forkant. Ordningen ble i svært liten grad drøftet med frivilligheten før den ble etablert, sier generalsekretær Birgitte Brekke i Frivillighet Norge.

- Reglene må forhindre illojal tilpasning, slik VG har avdekket, men samtidig være så enkel at organisasjonene ikke drukner i byråkrati, konkluderer hun.

Politiske advarsler

Også opposisjonspolitikere og tippemyndigheter har gjennom flere år advart mot misbruk av grasrotmidlene.

- Det som har kommet fram i VG er rystende. Høsten 2009 tok vi dette opp med kulturministeren, og vi trodde man hadde stanset muligheten for misbruk, sier kulturpolitisk talsmann i Frp Ib Thomsen til VG.

- Jeg stusser også på at Norsk Tipping ikke har reagert, når noen tydeligvis har spilt for så store summer, fortsetter han.

Allerede noen måneder etter at ordningen ble innført i mars 2009, ble det påvist at foreningen Nidaros Multisportforening i Trondheim misbrukte ordningen, noe blant annet Adresseavisen omtalte.

Den gang svarte kulturminister Anniken Huitfeldt på kritikken fra Frp med en uttalelse til ANB om at det skulle strammes inn på ordningen, og at «smutthullene» skulle stenges.

VG er kjent med at også Norsk Tipping, som deler ut pengene, men som ikke kan utestenge noen fra ordningen, har tatt faren for misbruk opp med departementet ved flere anledninger - senest i et brev i fjor høst.

Lotteri- og stiftelsestilsynet er også blitt tipset om mulig misbruk.

- Vi har fått innspill om dette. Å si at vi har advart departementet er kanskje litt sterkt, men vi har hatt dialog med dem om problemstillingen, sier direktør Atle Hamar til VG.

Stikkprøver

Statssekretær Mina Gerhardsen i Kulturdepartementet skriver i en epost til VG at varslene fra 2009 førte til at ordningen ble strammet inn med virkning fra 2011, og at man nå kommer med [ytterligere innstramninger](#).

- Grasrotordningen skal fortsatt være en lavterskelordning. Av de nesten 20.000 organisasjonene som mottar grasrotandel årlig, er det svært få som har blitt tatt for misbruk. Vi må kunne si at denne ordningen i all hovedsak fungerer meget bra, sier Gerhardsen.

- I arbeidet med å gå gjennom forskriften har vi sett på flere tiltak som skal sikre at formålene som mottar grasrotandel er reelle frivillige organisasjoner med allmennyttig formål. Blant annet har vi sett på flere og mer omfattende stikkprøvekontroller og karanteneordninger, fortsetter hun.

(VG NETT - 16:44 13.09.2012)

- Grasrotordningen kan avle spillegalskap

Foreningen Spilleavhengighet Norge mener grasrotordningen i flere tilfeller legger til rette for spillegalskap.

** Tre av fire spilleavhengige som oppsøker hjelp, spiller hos Norsk Tipping

Av Ola Mjaaland, Nilas Johnsen

Årsaken er at stortippere og lag har en gjensidig interesse av å lage avtaler med hverandre.

Foreningen Spilleavhengighet Norge har nemlig flere ganger sett at lag [låner ut spillekort](#) til tippekommisjonærer. Kortene ligger i tippekiosker og kan disponeres når stortippere har nådd grensen på én million kroner i innsats per år.

Når fem prosent av innsatsen gjennom grasrotordningen går tilbake til lagene, har begge interesser i en slik avtale.

VG har gransket hvordan de statlige grasrotmidlene fordeles, og har avdekket at muligheten for å [misbruke ordningen](#) er stor. En milliard kroner er delt ut siden mars 2009.

- Bør miste bevilling

- Det går utover dem som spiller mye, som får muligheten til å tape enda mer penger. Klubbene får mer penger, men jeg vil si at det er blodpenger, sier Britt Hege Monsen Vestlie, fungerende leder i foreningen Spilleavhengighet Norge.

- Jeg synes Norsk Tipping bør reagere strengere, og kommisjonærer som låner ut kort bør miste bevillingen, fortsetter hun.

Tre av fire

Det finnes hundrevis av oddstilbydere på Internett. Men tre av fire som oppsøker hjelp mot spilleavhengighet, har fått problemer hos Norsk Tipping. Det viser årets og fjorårets samtalestatistikk med førstegangs spilleavhengige fra Hjelpelinjen for spilleavhengige, statistikk som Lotteritilsynet fører.

Samtalene viser at oddsspill ikke er et tiltakende problem, som kasinospill. Men det er altså Norsk Tipping som er det store problemet for førstegangs spillegale oddstippere.

Ser ikke problemet

- Jeg synes det er fint at folk oppsøker hjelp når de har problemer. Et poeng er at Norsk Tipping har informasjon om hjelp ved spilleavhengighet mer synlig, på alle sedler, nettsider og plakater. Slik at deres spillere er mer eksponert for hvordan å få hjelp, sier statssekretær Mina Gerhardsen i Kulturdepartementet.

Selv om det er få som er i nærheten av spillekortgrensene på 40.000 om dagen, 300.000 i måneden og 1.000.000 kroner i året, er det et stort problem for dem som faktisk spiller opp mot grensen, at det er enkelt å låne andres spillekort når grensen er nådd.

- Når du også kan tippe på Norsk Tipping på nett, er det farlig for spilleavhengige. Vi er på vakt og er skeptiske til utviklingen for Norsk Tipping, som styres gjennom Kulturdepartementet og sittende regjering, sier Monsen Vestlie.

(VG NETT - 23:33 13.09.2012)

